

Beran, Josef, hudební pedagog, skladatel a violista, narozen 18. 8. 1896, Týnec nad Labem, zemřel 8. 3. 1978, České Budějovice.

Josef Beran, pojmenovaný po svém otci, se narodil jako syn mistra krejčovského v Týnci nad Labem. Svá studia započal na měšťanské škole v Týnci nad Labem. Poté studoval pražskou konzervatoř, přesněji varhanické oddělení (1912–13), a sólový zpěv (u Růženy Charvátové a Emila Buriana). Následovaly housle (u Bedřicha Voldána a Jindřicha Feldyho) a viola (u Jiřího Herolda). Na pražské konzervatoři studoval skladbu u Jaroslava Křičky (1927–28, 1932–35), instrumentaci a dirigování u Petra Dědečka (1939–42).

Ve svém rodišti byl ředitelem kůru a varhan (1913–15). Poté se stal varhaníkem při arciděkanském chrámu v Chrudimi a učitelem zpěvu i hudby na státním ústavě učitelském tamtéž, kde vedl dětský sborový zpěv (1915–22). Následně se stal učitelem houslí na Východočeské hudební škole města Pardubic (1922–29). Po smrti Otakara Jeremiáše byl ředitelem české městské hudební školy v Českých Budějovicích. Učil i na Jirsíkově gymnáziu v tomtéž městě.

Zejména v Českých Budějovicích je významná jeho činnost pedagogická, organizační a osvětová. Založil zde Jihočeské smyčcové kvarteto (1929). Vedle violisty Josefa Berana byl primářiem souboru Antonín Velímský, sekundistou Jan Pokorný a violoncellistou Václav Boček, po jeho tragické smrti převzal cellový part Václav Beran. Toto hudební těleso se v roce 1932 přejmenovalo na Sukovo kvarteto. S úspěchem koncertovalo v Praze, v městech východních Čech, na Moravě i na Slovensku. Dále dirigoval Filharmonický orchestr a Komorní sdružení Vítězslava Nováka. Poté byl sborníkem Sboru Foerster, Jihočeské dvanáctky a rozhlasového pěveckého sboru.

Založil a spravoval Jihočeský hudební archiv při Krajském museu v Českých Budějovicích. Poté byl zaměstnaný jako zkušební komisař při státních zkouškách z hudby v Praze (1947–53) a prvním krajským inspektorem hudebních škol (1947–51). V roce 1957 získal titul zasloužilý učitel. Josef Beran vytvořil několik pedagogických prací, například *Metodika elementární hry na housle*, *Národní písně československé pro nejmenší houslisty*. Dále se věnoval revisím houslových skladeb jako jsou 3 skladby od Bedřicha Smetany, Album – Zdeněk Fibich a další.

Mimo pedagogickou činnost pořádal a propagoval violu jako sólový nástroj. Koncertoval v rozhlase sólově i v komorních souborech (s Českým, Moravským a Pražským kvartetem). Poslední známé koncertní vystoupení proběhlo 8.10. 1956 v Českých Budějovicích.

Josef Beran získal několik cen – v roce 1947 cena Československého rozhlasu, v 1950 cena církve československé. Jako skladatel psal instruktivní skladby pro housle, písně, sbory a chrámové skladby. Věnoval se také publikováním článků do hudebních periodik (Hudební Rozhledy, Hudební besídka, Dalibor a jiné.) Ale zaměřil se především na pedagogickou činnost, ústíci do pěstování hudby komorní a na vytvoření vzorného typu hudební školy pro zdělání hudebních amatérů.

Díla:

Pedagogická práce:

Etudy ku spojování poloh, op. 16 (Praha 1948)

Technická cvičení v polohách, op. 15 (Praha 1948)

Národní písně československé pro nejmenší houslisty (Praha 1935)

Houslová škola (Praha 1929)

První začátky houslové hry (Praha 1927)

Metodika elementární hry na housle (Praha 1958)

Skladby pro housle:

Instruktivní suita II., op. 5

První počátky houslové hry, op. 13

Škola houslové intonace, op. 16

Škola stupnicové hry, op. 18

Skladba pro violu:

Studie pro violu, op. 17

Skladby pro housle a klavír:

3 bagately, op. 2

Instruktivní suita I., op. 4

První cyklus instruktivních skladeb, op. 6

Koncertní polonka, op. 7

I. koncertino, op. 8

II. cyklus instruktivních skladeb, op. 9

Sonatina, op. 10

III. cyklus instruktivních skladeb, op. 11

Skladby pro dvoje housle a klavír:

České tance, 3 sešity, op. 3

Instruktivní suita III., op. 12

I. Lexika

ČSHS.

<http://encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/beran-josef>

II. Ostatní

<http://www.knihovna-cr.cz/osobnosti-chrudimska/beran-josef>

Žemla, Václav: Josef Beran (*Chrudimské vlastivědné listy* 5, 1996, č. 6, s. 15).

Lucie Kovářová